

DŽO LAUTER, DIREKTOR USAID PROJEKTA ZA BOLJE USLOVE POSLOVANJA

Nezaposlenost u Srbiji je poprimila tragične razmere

Teško je setiti se kada je predlog izmena nekog Zakona izazvao toliko reakcija u Srbiji kao što je to slučaj sa Zakonom o radu.

Predložene izmene i dopune odnose se na sve zaposlene, bez obzira na njihove godine. Jedina izmena koja je predložena, a u kojoj je konkretno naveden broj godina zaposlenog, je produženo trajanje ugovora na određeno vreme, gde su kao izuzetak navedeni zaposleni stariji od 52 godine sa kojima poslodavac može da zaključi ugovor na određeno vreme do 36 meseci bez navođenja objektivnog razloga. Istina, ova odredba omogućava lakši prekid radnog odnosa sa ovim zaposlenim (istek ugovora) i u nekim slučajevima oslobađa poslodavca od isplate otpremnina. Istovremeno je to i oblik pozitivne diskriminacije, jer starije stavlja u povoljniji položaj na tržištu rada. Ono što ipak ne treba zaboraviti je da su, sem u trajanju ugovora o radu, prava radnika zaposlenih na određeno vreme i zaposlenih „za stalno“ potpuno jednaka.

Predložen je i drugačiji sistem obračuna otpremnina tj. da se cne isplaćuju za godine staža provedene kod poslodavca koji isplaćuje otpremninu, a ne za ceo radni staž. Ovaj predlog će omogućiti starijima i iskusnijima da se lakše zaposle. Izmenama zakona se uklanja možda i najveća prepreka za njihovo zapošljavanje - to što bi poslodavac koji bi ih zaposlio na sebe preuzeo ogroman teret da mora da im isplati otpremnine i za sve godine staža kod svih prethodnih poslodavaca. S obzirom da smo jedinstven primer u svetu koji obračunava otpremnine za staž kod prethodnih poslodavaca, mislim da su otpori sindikata na temu otpremnina u najmanju ruku neodgovorni.

Još jedan predlog koji navodno štiti prava radnika, a zapravo čini starije radnike nekonkurentnim na tržištu rada, je ukidanje obaveze obračunavanja minulog rada kod prethodnih poslodavaca. Time bi u

startu, kada konkurišu na neki posao, radnici sa npr. 25 godina radnog staža kod ranijih poslodavaca prestali da budu 10% skuplji i toliko manje konkurentni. Poslodavac uvek može, i trebalo bi, da prethodno relevantno radno iskustvo vrednuje tako što će uvećati osnovnu zaradu zaposlenog, a ne da ima obavezu da automatski uvećava zaradu zaposlenog za sve godine staža, čak i kada je taj staž na ranijim poslovima potpuno nerelevantan za radno mesto za koje se radnik prijavljuje.

Govoreći o zabrinutosti ko će da zapošljava te starije i iskusnije, mogu reći da će stariji od 50 sigurno biti ciljna grupa onim poslodavcima kojima treba znanje i iskustvo, a takvih je puno. Međutim, oni ih neće zaposliti ukoliko će to iskustvo dodatno da ih košta. Novi način obračuna otpremnina ne mora nužno da bude ključni stimulujući faktor za zapošljavanje starijih generacija, ali barem otvara prostor da godine iskustva prilikom traženja posla postanu prednost, a ne razlog za faktičku diskriminaciju takvih kandidata.

Zloupotrebe su uvek moguće i teško ih je izbeći, naročito u Srbiji, gde su ljudi jako kreativni, ali je si-

gurno da na svaki vid kreativnosti nesavesnih poslodavaca zakon ne može da odgovori. To je posao inspekcije rada, sindikata i drugih nadležnih institucija, ali i samih zaposlenih. Fokus ipak treba da bude na savesnima, bilo da rade ili zapošljavaju ili da to žele.

Nezaposlenost je u Srbiji poprimila tragične razmere i nesumnjivo postala društveni problem broj jedan. Zato je važno šta o uslovima zapošljavanja i Zakonu o radu misle oni koji zapošljavaju, a to su poslodavci. Upravo su oni ti koji navode da im je fleksibilniji Zakon o radu nužan. I to nije ništa novo. Fleksibilizacija radnih odnosa i Zakona o radu je pravac kojim su mnoge države već odavno krenule. Neke, poput Hrvatske u komšiluku, su na tom putu već i poodmakle. Srbiju, koja je inficirana nezaposlenošću, sivom ekonomijom i nepoštovanjem važećeg radnog i drugog zakonodavstva, samo ozbiljan, planiran, odgovoran i konstruktivni zajednički pristup svih interesnih strana može dovesti do svetla na kraju tunela. Ako to ne shvate i ne prihvate svi učesnici socijalnog dijaloga, bojim se da će Srbija još dugo ostati u tunelu i tapkati u mestu. **N**